De *Haagse Winternachten*

door Wim Rutgers

'Ik schrijf omdat ik mezelf onderzoek.'
(Willem Jan Otten)

'Voor mij is het schrijven een grote blauwe zee en het strand tegelijk.'
(Joanna Werners)

'Je moet van je karakters houden. Een schrijver moet niet oordelen over zijn personages; dat doet de lezer.'
(Clark Accord)

Tien jaar geleden begonnen als bijwagen op de slotavond van het Festival Indië / Indonesië ter gelegenheid van de viering van vijftig jaar Republiek Indonesië in december 1994, heeft het Haagse Winternachtenfestival zich ontwikkeld tot een internationaal gebeuren dat niet alleen jaarlijks in het Nederlandse Den Haag plaatsvindt, maar sinds 2001 ook tweejaarlijks in Zuid-Afrika, Indonesië, Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba.

Het festival brengt schrijvers, dichters, performers, musici en filmmakers bij elkaar uit Nederland en uit die landen waarmee Nederland historische banden heeft en onderhoudt. De festivalformule combineert creatieve kunst met reflectie op die kunst door middel van discussies in panels en interviews. Jaarlijks wordt er een thema centraal gesteld. Dit jaar was de festivaltitel Woord en beeld in oost en west onder het motto In den beginne was het beeld… waaraan meer dan zestig kunstenaars hun bijdrage leverden.

Aan de intussen gerealiseerde tien jaar Winternachten hebben nogal wat Antilliaanse en Arubaanse auteurs bijgedragen in eigen land of in een van de andere landen. Ik doe een greep uit de auteurs als ambassadeurs van de Antilliaanse cultuur in het buitenland: Frank Martinus Arion, Gibi Bacilio, Barche Baromeo, Carel de Haseth, Dax Hassell, Denis Henriquez, Quito Nicolaas, Walter Palm en Erich Zielinski. Een indrukwekkende lijst.
Ter gelegenheid van het voltooien van het eerste decennium verscheen er een pocketuitgave 'Tien jaar winternachten' die met verhalen, gedichten, zedenpreken, donderpreken, orakelspreuken, volksliederen en sprookjes een keuze bevat van wat de afgelopen jaren als beste over de diverse festivalthema's werd geproduceerd. In deze bundel komen naast een sprookje van Thea Doelwijt onder veel meer twee bijdragen voor van Frank Martinus Arion en Gibi Bacilio. De opdracht aan Frank was een zedenpreek over lust en liefde te houden, waarvoor hij de 'Stand van zaken ten aanzien van lust en liefde in het Koninkrijk der Nederlanden' uiteenzette.

'De troostende gedachte in dit alles, die trouwens het gevaar van de lust tot de helft reduceert, is dat lust vooral een verschijnsel is dat zich voordoet onder mannen. Ik heb tenminste nog niet van vrouwelijke zelfmoordbommengooiers gehoord. Ik heb ook nog niet gehoord van culturen waarin de vrouwen erop staan, dat hun aanstaande man maagd moet zijn. (…) In het tropisch gedeelte van het Koninkrijk staat de liefde vaak nog ver achter bij de lust, die zelfs een crimineel aspect heeft wanneer er geen verantwoordelijkheid voor de kinderen van de lust wordt gedragen: Er moet dus nog heel veel liefdeswerk in het Koninkrijk der Nederlanden worden verricht!'

Aan Gibi Bacilio viel de opdracht ten deel een nieuw volkslied te schrijven. Het resultaat 'Ons allerland' bevat geen vijftien coupletten als het Wilhelmus, maar mag er zijn in zijn nu weer zo actuele vraagstelling of er in dat land wel plaats is voor iedereen. Het gedicht is te lang om in zijn geheel te citeren. Daarom drie coupletten eruit van de negen. Het land van Gibi Bacilio is een land van verdraagzaamheid:

Dit is het land, het land
het land van Maas en Waal
van Stuyvesant, Piet Hein en Willem van Oranje
't Is het land van Duitschen bloed
het land van Batavieren
Hollands Glorie
Dit is het land

Dit is het land voor velen
HET beloofde land
Het land van zwart en wit
en nog vele contrasten
't Is het land van de bekoring
Het land van de verbroedering
Of toch van de verloedering
Er is toch plaats, plaats
Plaats voor iedereen
Er is ook ruimte, ruimte
Voor ons allemaal
Voor jong en oud
Voor arm en rijk
Voor allochtoon en autochtoon
Voor hem en haar
Voor jou en mij
Dit is het land
Ons allerland!

Vrijdagavond trad Erich Zielinski op in een rechtstreeks uitgezonden vpro-programma waarin hij vertelde over zijn succesvolle debuutroman *De engelenbron*. De interviewer bleek vooral geïnteresseerd in het drugsmotief en de gevolgen daarvan.
Zaterdagmiddag nam Zielinski deel aan een forum over 'Suriname en de Antillen: helpers weg?'waar ook Gilbert Wawoe als debater optrad. Zielinski en Wawoe waren het van harte eens dat door het ontplooien van zelfactiviteit Curaçao tot het Singapore van de Cariben kon worden, maar bleken van mening te verschillen over de daartoe te bewandelen wegen. Zaterdagavond trad Zielinski andermaal op, dit keer samen met dichter Walter Palm, die enkele gedichten voordroeg uit zijn recente bundel 'Met lege handen ging ik slapen, met een gedicht werd ik wakker'. Hij had enkele voorbeelden uitgezocht over de thema's zee, dood en liefde. Erich Zielinski bracht dit keer een paar gedichten en andere aspecten van *De engelenbron* naar voren.

De engelenbron
Erich Zielinski, geboren uit een Antilliaanse moeder en een Duitse vader die via de olie van Maracaibo op Curaçao belandde, studeerde in Nederland voor het onderwijzerschap en deed vervolgens zijn rechtenstudie, waarna hij het leraarschap verruilde voor de advocatuur, waar hij al in een vroeg stadium drugszaken te behandelen kreeg. Zijn verlangen om zijn woonhuis De Engelenbron te beschrijven, bracht hem tot de gelijknamige roman, waarin niet alleen dit huis in zijn Nederlands koloniale tropenstijl die aan de architectuur van Zuid-Afrika herinnert, een rol speelt, maar ook de hele Otrobandawijk waar het karakteristieke huis zich bevindt.Een van de hoofdfiguren is de letterlijk zware jongen Petchi, een drugshandelaar die ook de gesjeesde politieagent Monchin voor zijn karretje spant of beter gezegd in zijn drugsbootje neemt. Door de wijze waarop de ex-agent aan de illegale activiteiten deel neemt kan hij doen alsof hij van niets weet. Zielinski noemde dat escapisme, de ogen sluiten voor de realiteit, in zijn toelichtende gesprek een belangrijk kenmerk van de kleinschalige maatschappij waarin iedereen elkaar steeds weer tegenkomt. Hij was bovendien fel toen hij wees op de fameuze bolletjesslikkers die peanuts zijn vergeleken bij de drugsimport via de Rotterdamse containerhaven. Auteur en boek scoorden bij het publiek. Intussen is er al een tweede druk verschenen en ook tijdens het festival was de voorraad die de aanwezige boekhandel had meegebracht veel te klein voor alle kooplustigen.

'Het literatuuronderwijs is tot een exotisch fenomeen verworden, het komt van ver, je weet dat het er is maar het kan je helemaal niks schelen. De docent kan het belang van het woord niet duidelijk maken, want de schoolbel is hem te snel af. De dichter is iemand die kan lezen en met zijn verbeelding werkt en dat is dus helemaal hartstikke suf.'
(Abdelkader Benali in zijn donderpreek 'Aan mijn hypocriete lezers')

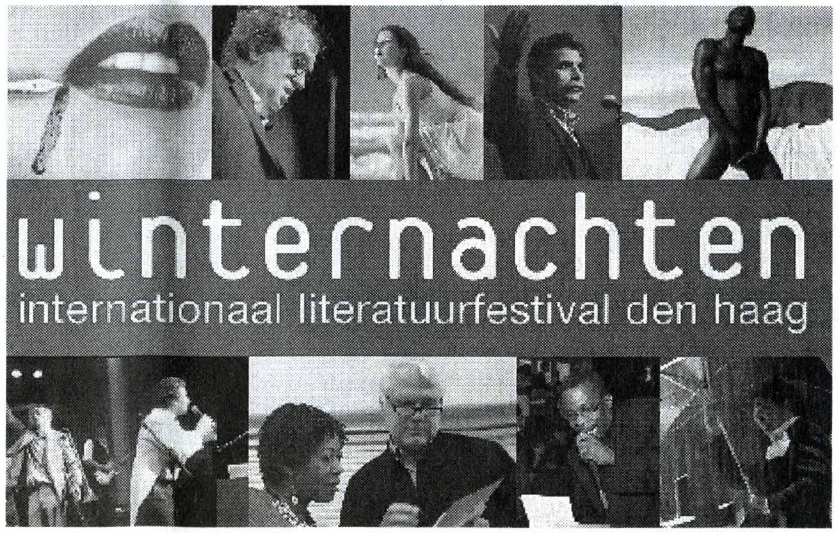

Tien jaar Winternachten. Uitgave van Stichting Winternachten, Den Haag. ISBN 904641012 9 www.winternachten.nl

Zaterdagavond presenteerde de Surinaams-Nederlandse auteur Clark Accord zijn nieuwe roman 'Tussen Apoera en Oreala, een liefdesgeschiedenis in de regenwouden'. Hij trad op met Joanna Werners die voorlas uit haar laatste roman 'Schaamteloze warmte'. De bezoeker dompelt zich onder in literatuur, muziek en film, waarvan hij toch maar een fractie kan bijwonen omdat de presentaties in parallelle sessies plaatsvinden. Zo zag ik wel de prachtige schoolplaten over Nederlands-Indië die Hella Haasse had uitgezocht voor haar nieuwe boek 'Bij de les', maar miste ik daardoor het optreden van Frank Westerman en zijn nieuwe boek 'El Negro en ik' over de blanke beeldvorming ten opzichte van de zwarte mens, Annejet van der Zijl en haar roman 'Sonny Boy' die een relatie beschrijft tussen een Surinaamse student en een getrouwde Hollandse vrouw, de documentaire over de Surinaamse dichter-arts Jit Narain en het optreden van het Pierre Lauffer ensemble met hun op muziek gezette poëzie van de Curaçaose dichter.

In april aanstaande komt het Winternachten festival als Krusa laman, Crossing the seas weer naar de Antillen en Aruba. Wie er dan zullen optreden is vooralsnog niet bekend, al is het wel zeker dat er grote namen bij zullen zijn. Net als twee jaar geleden zal het ongetwijfeld weer een boeiend internationaal en multi-linguaal festijn worden.

Ik nam er al vast een voorproefje van.

Ñapa. - (zaterdag 29 janauri 2005). p.5